

KÖLÜS LAJOS

Szabjuk vagy ne szabjuk?

A VOT66 tárlat számos művészeti kérdést felvet, többek között a művészet mibenlétének kérdését, mely szorosan összefügg az egyéni stílus és látásmód sokféleségének, benne az eredetiségnek és újításnak a kérdésével. Közhely, hogy a művészeti paradigma folyton változik, miként a tárlatlátogató megértési és befogadási helyzete is. A művész reflektál korábbi korok művészetére, alkotásaira, vagyis a művészeti örökségre és annak hatására. Nem köldöknézés ez, hanem a művészet és az élet kapcsolatának kortárs értelmezése. A művész diagnózt állít fel a társadalmi, művészeti, filozófiai vagy éppen személyes problémákról és nem megoldást keres. A VOT társadalmi intézménnyé vált, a tárlaton olyan művek is megjelenhetnek, amelyek műfaji határesetet képeznek, még ha az adott mű létrejöttében ott van az ideiglenesség, tünékenység és mulandóság is.

Gresa Márton, László Dániel, Szabó Ábel művei jelen világunkat az urbanizáció, a globalizáció, a piacgazdaság térnyerése, a társadalom gyökeres átalakulása felől tematizálja és dokumentálja. A tárlaton megjelennek az éghajlatváltozással kapcsolatos művek is, miközben messze nincs konszenzus az adott kérdésben sem a világban, sem Magyarországon. Eltűnnek a gleccserek, eltűnnek az esőerdők, megemelkedik a tengerszint magassága? Olyan kórokozók tűnnek fel, amelyek rezisztenssé válnak az ellenük kifejlesztett antiszerekkel szemben? Pernecky Géza írja: Az egymást felváltó és egymást tagadó izmusok úgy élnek velünk, mint óriás rovarok, amelyek szinte évente vedlik le kényelmetlenné vagy megunttá vált köntösüket ... A szünet nélkül munkálkodó és meghasonlásra ingerlő hiba legfontosabb szervük, és az állandó haláltusa a leghatásosabb és legtermékenyebb életenergiájuk.

A Római levél 12. rész 2. versében olvasható: És ne szabjátok magatokat a jelenlevő világhoz, hanem alakuljatok át a ti elmétek megújulásával, hogy megítélhessétek, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata (Károli-fordítás). A VOT66 alkotói nem szabják magukat hozzá, frissek és elevenek, még ha olykor trendhez is igazodnak, nem ülnek rá a divathullámokra, és a művek igazolják, hogy képesek a megújulásra, a változásra. Jelen vannak a klaszszikusan modernek, az absztrakt expresszionisták, a nonfiguratívok.

Nem a vidékről szólnak a művek, hanem a térről, az időről, az élet jelenségeiről, az ember világhoz és önmagához való viszonyáról, sokféle megközelítési módban, pszichológiai-vallási-társadalmi-történelmi nézőpontokból láttatják, dolgozzák fel élményeiket, gondolataikat. Több művész a nagyvárosi élet, a nagyvárosi környezet, architektúra felől láttatja az ember nélküli világot, a városképet, a tömegközlekedést, vagyis a tárgyak (gépek, házak, feliratok) kapnak nagy hangsúlyt, az üresség, a magány érzetét keltve. Az irodán belüli üresség, az emberi kapcsolatok elgépiesedése, kiüresedése több művész alkotásában megfigyelhető. Kívül vagy belül, a hiperrealista alkotás itt is, ott is ugyanazt érzékeli, ábrázolja. A különböző helyek (legyen az tájkép, portré, objekt) a megváltozott életritmust mutatják, a helyzetváltoztatást, az emberi szabadságot és a ritkán beteljesülő vágyat. Otthon, édes otthon, mint az instabilitás, bizonytalanság helye. Fekete László kerámiái a megalománia kifejezői, a túlhata-

lomra utalnak. Transzcendens látásmód is jelen van, igény van az ígére, egyfajta felettes énre, akiben bízhatunk, aki a reményt hordozza és képviseli.

A VOT66 lokális jelenség, mindig is a lokáció számított évenkénti megtartásában, de nem lett vidéki művészek baráti klubja, belterjességét rég feladta, egyre több művészt fogad be az ország különböző helyeiről, vagyis globális jellege is erősödik.

Kéri Imre már műve címével is jelzi, a jelenből értjük meg a múltat (*Vízimalom – Apám álma, amit elsodort a történelem hulláma*), saját tapasztalata és érintettsége egyaránt építi, formálja az alkotást. Szabó Klára Petra mindegyik műve a történelemhez kapcsolódik: *Lenin, Felszabadulási emlékmű (Iván szobra)*, *Tanácsköztársasági emlékmű*. A múlttal, az utópiákkal, a szocialista realizmus művészettelfogásával való szembenézés ez is, ironikus, hűvösen józan és távolságtartó. Vancsura Rita *Örökség* című alkotása egy ház vakolatlanságára, annak befeketlenségére irányítja figyelmünket, egyszerre utalva a lehetőségeink korlátozottságára. Dréher János absztrakt műve (*Feltárás geometria mentén*) a vakolatban találja meg a két dimenzióból való kilépés lehetőségét, a felület fehérségében, eldolgozottságában az emberi lélek csendjét, a szemlélő ember várakozását.

Végh Júlia *Függő hagyatéka* című, már-már szatirikus műve szintén a múlttal foglalkozik, a hősök keresésével, a hősállítással, mintha örökös családállítással találnánk szembe magunkat, apafigurára van szükségünk, aki egyesít bennünket, akivel azonosulni tudunk. De hol van a nép, a tömeg? Vidovits Iván olyan képvilágot hozott létre (*Rész-egész dimenziók I.*), amelyben minden mozgásban van, semmi sincs a helyén, a káosz, a labirintus világa ez, amelyben a gépek uralják a teret és az időt. Ilona Keserü Ilona *Erőtér* című művében is a mozgás élményét, a tömeg súlyát és egymáshoz való dinamikus viszonyát tapasztaljuk meg. A rózsaszín különböző árnyalataival az ártatlanság változását érzékelteti. Kulcsár Írisz objektje (*Utazók*) az emberi jövő tragikus kifejeletére utal, egyben Jónás bibliai küldetésére is. Jónás hiába menekült végzete elől.

Verebes György tenyereket, kézfejeket fest (*Három, Itt vagyunk, Szentély*), a kéz mint önarckép, a mozdulat a lélek kifejezése is, lehet lassú, öntépfő, öngyötrő, kérdésekre keresendő válaszok tétova, öntudatlan mozdulata is. Mindenkinnek saját mozdulata van, ebben ott vannak az ősök is, a dédapák, a dédanyák mozdulatai, templomi csendje, a halott mellett imádkozó, zoltárt mondó asszonyok kézmozdulata. Verebes a világban és önmagában elmélyedő, a sorsával megbékélni akaró, fájdalmát leküzdő ember mozdulatát keresi, mutatja fel. A mozdulat szabadságát is ott találjuk a képen.

Kovács Péter diptichonja (*Rozsdás panelek*) a transzcendens világot őrzi, egyúttal a művész küzdelmét is mutatja tárgyával, annak megjelenítésével miként is maradhat, válhat nyitottá a világra, önmagára. Nádas Alexandra (*Profán Madonna fürdőházakkal, Profán Madonna – Ősz, Profán Madonna házzal*) archaizál, geometrikus elemekből mozaikszerűen építkezik, így teremt ellentétet a Madonnának, aki a kegyelem kútfeje, vagyis rajta keresztül árad ki a kegyelem a világra. Papageorgiu Andrea *Mindig közel volt, mégsem találtam* c. művében Évárát utal, aki talán nem is szakította le az almát, vagyis nincs bűnbeesés. Stefanovits Péter is (*Alátámasztva I., Felfüggesztve I.*) az egyensúlyát kereső embert szimbolizálja, miként ezt teszi Czene Márta is *Óvatosan* c. művében, a végtelenbe tágítva a lépcsőket.

Az absztrakt, nonfiguratív alkotások közül Pataki Ferenc *Rozsdás táj* c. művében a természeti jelenségekből kiindulva expresszív látomásokat teremtett. Boruzs Ádám *Akkrécio* c. műve kék-piros, el-elmosódó hullámvonalakból áll, de felfoghatom egy mellkas bordázatá-

nak, röntgenképnek, azaz spirituálisan Jézus testének is. Kovács Kitti *Emlékezet – Alakzat IV.* c. alkotása szintén színárnyalatokból építkezik, a rózsaszíntől a fehér foltokig. Mint egy kopott, kifakult, rojtolódó szőnyeget látnék. Vető Orsolya Lia *Heliopurpur* (SPDL) műve (mikrodzsungele), a művész szavait kölcsönözve, organikus mozgást rögzít, a felnagyítás révén a motívumok szorosan kitöltve a felületet elhagyják hierarchikus rendjüket, absztrahálódnak, egymás mellé rendelődve elbizonytalanítják a térérzetet. Magén István Város *negyedik dimenzióban* lehetne akár egy modern számítógép memóriája is, a kapcsolódások, információk hálózata és tárháza.

A VOT66 integrál is, azaz befogad, egyre inkább, ha a korábbi időszakot tekintjük. Ezt tükrözi a tárlat rendezőelve is, hiszen egy-egy teremben a művek formája, stílusa szerint kerültek egymás mellé az alkotások. Ez szeparációnak tűnik, de csak tűnik. A nézői befogadást segíti, hogy még az egy formanyelven alkotók is másképpen képesek megközelíteni ugyanazon témát, tárgyat. A változatosság gyönyörködtet, sőt fénye rávetül a rokon műre is, még akkor is, ha látjuk a kontrasztbeli eltéréseket. Nem állítom, hogy a VOT66 lenne csak a kortárs magyar táblaképfestészet, de abban biztos vagyok, nélküle szegényebb lenne a kortárs képzőművészet jelene.

NAGY ATTILA: DRIFT